

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
ของประชาชนในหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ

Factors Associated with Liver Fluke and Cholangiocarcinoma Prevention Behaviors
among People in Health Behavior Change Villages

สิทธิชัย พิมพา สบ. พรสุดารัตน์ สมจิตร สบ.

ศศิธร บุทศรี วทบ. ชนิดาภา สีบุษผา สบ. และ วชิราภรณ์ มูลจันที สบ.

โรงพยาบาลราชสีโล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา แบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study) มีวัตถุประสงค์เพื่อปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี ในหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามความรู้ด้านสุขภาพ และพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี มีค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน ตุลาคม ถึง พฤศจิกายน 2568 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman's rank correlation coefficient) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $p\text{-value} < 0.05$

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการศึกษา การสนับสนุนทางสังคม การจัดสภาพแวดล้อมและทักษะที่จำเป็นและความรู้ด้านสุขภาพ มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกกับ พฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ของประชาชนในหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.0001$ โดย พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมากที่สุด ในระดับปานกลาง ($r=0.32$) ในขณะที่การสนับสนุนทางสังคม ($r=0.19$) และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ($r=0.19$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในระดับน้อย นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ที่เด่นชัดคือ ระดับความรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมในระดับปานกลาง ($r=0.4357$) ซึ่งบ่งชี้ว่าการยกระดับความรู้ด้านสุขภาพและการสร้างเครือข่ายสนับสนุนในชุมชน เป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพให้ดียิ่งขึ้นได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้คือ ควรมีการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพของประชาชนให้เข้มข้นขึ้น โดยเฉพาะการสร้างความรู้ด้านสุขภาพและการนำความรู้ไปปฏิบัติจริงให้เห็นตัวอย่างวิธีการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรค เพื่อยกระดับพฤติกรรมสุขภาพให้ยั่งยืนและลดความเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งท่อน้ำดีในอนาคต

คำสำคัญ: ความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันโรค, พยาธิใบไม้ตับ, มะเร็งท่อน้ำดี, การสนับสนุนทางสังคม